

Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ 451

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἐν Ἐφέσῳ τρίτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (431) δὲν ἔθηκε τέρμα εἰς τὰς ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος χριστολογικὰς συζητήσεις, τὰς διὰ τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ Φωτεινοῦ προκληθείσας, ἥδη ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς πατέρων τοῦ δ' αἰῶνος Ἀθανασίου, Βασιλείου καὶ Γρηγορίου Θεολόγου, εἶχεν ἤδη παρασκευάσει τὴν ὀρθὴν λύσιν τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ—Λόγου προβλήματος· ἡ δὲ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, διατυπώσασα ὀριστικῶς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, ἀπέκλεισεν, ὡς ἐνομίσθη, πᾶσαν παρέκκλισιν ἀπὸ τῆς ἀληθείας. Ἡ ἀριστοτελίζουσα ὁμῶς διαλεκτικῇ τῶν ἀντιοχείων θεολόγων, καὶ μάλιστα Διοδώρου τοῦ ἐπισκόπου Ταρσοῦ καὶ Θεοδώρου Μοψουεστίας, ἐπιδιώκουσα τὴν ἀκριβολογίαν περὶ τὴν διατύπωσιν δόγματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ὑπερφυσικὸς παράγων ἦτο ὑπέρτερος τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως, συνετάραξε πάλιν, ὡς τῷ 325, τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἀδεξιότητος τοῦ Νεστορίου περὶ τὴν διαχείρισιν τοῦ τυχαίως, ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ὄρου «Θεοτόκος», προκληθέντος ἐν Κπόλει ζητήματος. Εἰς τὴν θεωρητικὴν ὁμῶς συζήτησιν ταχέως, ὡς συνήθως συμβαίνει, παρενεβλήθησαν τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ᾤδήγησαν εἰς τὰ ἐν Ἐφέσῳ γεγονότα τοῦ 431, ἐνθα ὁ μὲν Νεστόριος καθρέθη, καὶ κατεδικάσθη ἢ μὴ ὠρισμένως διατυπωθεῖσα μηδὲ ὑπερασπισθεῖσα γνώμη αὐτοῦ, ἡ δὲ ὀρθόδοξος διδασκαλία δὲν διευτυπώθη σαφῶς εἰς ἀκριβῆ ὄρον, ἀλλ' ἀφέθη ἐν ἰσχύϊ τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας, τοῦ ὁποίου ἡ ἐρμηνεία δὲν ἔπαυσεν ἐξαοτωμένη ἐκ τῆς τῶν διδασκόντων διαλεκτικῆς ἰδιοτροπίας καὶ δεξιότητος. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, μετὰ τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ Φοινίκη ἐξαορημάτων αὐτῆς, δὲν ἀνεγνώρισε τὰ ἐν Ἐφέσῳ γενόμενα, καὶ ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀνατολικοῦ κράτους ἦτο τεταραγμένη, ἕως οὗ ἡ πολιτεία, ἐνώπιον τοῦ ἀπειλουμένου ἐξωτερικοῦ κινδύνου τῶν καταλαβόντων τὴν Β. Ἀφρικὴν Βανδάλων καὶ τῶν Περσῶν ἐξ Ἀνατολῶν, ἐπέβαλε διὰ τῆς βίας συνεννόησιν τῶν δισταμένων Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, καὶ οὕτως ἐπῆλθε διὰ τῶν

«Διαλλαγῶν» τοῦ 433 ἐπίσημος διατύπωσις τῆς πίστεως περὶ τοῦ ἐπιδίκου δόγματος τῆς ἐνανθρωπήσεως, δι' ἧς ἡρμηνεύθη ἐπαρκῶς, κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν, ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ—Λόγου, ἀπεσαφήθη δὲ καὶ ἡ ἐν τούτῳ διδασκαλία τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἡ διὰ τῆς πολυμόρφου αὐτῆς ἐκάστοτε κατὰ τὸν ἀγῶνα διατυπώσεως ἀποβῶσα παρεξηγήσιμος, ὥστε ἐξ αὐτῆς νὰ προέλθῃ καὶ ζῶντος ἔτι αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ θανάτου του ὁ Μονοφυσισμός.

Αἱ «Διαλλαγαι» ὁμως δὲν ἐξησφάλισαν τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας· οἱ ἑκατέρωθεν ἀδιλλάκτοι ἐξηκολούθησαν τὸν ἀγῶνα οὐχὶ πάντοτε ἐξ ἰδεολογίας, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Ἀνατολῇ, ἔνθα ὁ Νεστόριος προσωπικῶς ἀπέλαυε ζωηρῶν συμπαθειῶν παρὰ τῇ ἱεραρχίᾳ, εἶτα δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἔνθα ὁ διάδοχος τοῦ Κυρίλλου Διόσκορος, συνεχίζων ἐκδηλότερον τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐν Ἀνατολῇ ὑπεροχῆς τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, ἐπενέβη μετ' ἀξιώσεων ἐπιβολῆς εἰς τε τὴν Ἀντιόχειαν, ἧτις ἐξηκολούθει νὰ ὑπεραμύνεται τῆς διδασκαλίας τῶν Διαλλαγῶν, καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ὁ μοναχὸς Εὐτυχῆς, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῆς αὐλῆς, ἐδίδασκεν ἀναφανδὸν τὸν Μονοφυσισμὸν καὶ ἐνίσχυνεν ἐν Συρίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ τοὺς ἀδιλλάκτους ὁπαδοὺς τοῦ πρὸ τῶν Διαλλαγῶν Κυρίλλου. Ἐφ' ὅσον ὁμως τὴν ἐκκλησίαν τῆς πρωτεύουσας ἐκυβέρνηα ὁ εὐφυῆς καὶ ἀπολαύων ἀμεριστοῦ τῆς ἀγάπης καὶ ὑποστηρίξεως τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Πουλχερίας Πρόκλος, καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς ἡ δρασίς ἦτο περιορισμένη καὶ ἀκίνδυνος καὶ ὁ Διόσκορος δὲν ἐτόλμα νὰ διαγωνισθῇ πρὸς αὐτόν. Ὁ διάδοχος ὁμως τοῦ Πρόκλου Φλαβιανός, στερηθεὶς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκλογῆς τοῦ εὐμενεῖας τῆς αὐλῆς, τὴν ὁποίαν ἤγε καὶ ἔφερον ὁ ἄθλιος ἀρχιευνοῦχος Χρυσάφιος, σιενώτατα συνδεδεμένος μετὰ τοῦ Εὐτυχοῦς, ἀναγκασθεὶς νὰ περιορίσῃ τοῦτον, ἀποτυχόντα νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον τῆς Κόπλεως καὶ ἀναφανδὸν διευθύνοντα ἐκ τῆς πρωτεύουσας τὸν κατὰ τῆς Ἀντιοχείας ἀγῶνα τῶν κυριλλείων, συνεκέντρωσε καθ' ἑαυτοῦ ὅλην τὴν ἐχθρότητα τοῦ Διοσκόρου, καὶ σκανδαλωδῶς πολεμούμενος ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐσύρθη ὑπόδικος δι' ἀνύπαρκτον δογματικὴν ἑτεροδιδασκαλίαν ἢ μᾶλλον διὰ τὴν ἐπίσημον ὁμολογίαν τῆς ἐκθέσεως τῶν Διαλλαγῶν, ἐνώπιον τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνελθούσης Συνόδου τοῦ 449, ἐν μέσῳ πρωτοφανοῦς βίας, ἀσκηθείσης ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Διοσκόρου. Ὁ ὑπὸ τοῦ πανισχύρου Χρυσάφιου ἐμπνεόμενος καὶ ἐξαπατηθεὶς Θεοδόσιος ὁ β' ἐπεδοκίμασε τὰ ἐν Ἐφέσῳ γενόμενα ὡς δῆθεν σύμφωνα πρὸς τὰς διατάξεις τῆς προτέρας ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου τοῦ 431, κωφεύσας πρὸς τὰς ἐκ Λυσιμῶν διὰ τοῦ πάπα Λέοντος διαμαρτυρίας καὶ

τὰς ἐν Ἀνατολῇ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν, Καὶ ἀπεκαλύφθη μὲν μετὰ μικρὸν ὁ δόλος τῶν περὶ τὸν Χρυσάφιον, ὅστις καὶ ἀπεμακρίνθη τῆς αὐτῆς ἔξορισθεῖς, ἀλλ' ὁ μεταμεληθεὶς διὰ τὰ ἐν Ἐφέσῳ τῷ 449 γενόμενα Θεοδόσιος δὲν προέφθασε νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἀδίκημα, ἀποθανὼν ἐκ κυνηγετικοῦ ἀτυχήματος, τὴν 28 ἰουλίου 450. Ἡ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Χρυσαφίου ἐπανεληθοῦσα εἰς τὰ ἀνάκτορα Πουλχερία ὡς ἀνγοῦστα, προσέλαβεν ὡς συνάρχοντα τὸν στρατηγὸν Μαρκιανὸν (450—457) καὶ συνεκάλεσε νέαν οἰκουμενικὴν Σύνοδον, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ Σύνοδος αὕτη, συνελθοῦσα ἐν Χαλκηδόνι τῷ 451, ἀπέβη ἐν τῷ βίῳ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἡ σπουδαιότητι, μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ α' οἰκουμενικὴν, διὰ τὰς ἀπροσδοκίτους καὶ κρίσιμους συνεπείας αὐτῆς ἐπὶ τὰς τύχας τοῦ ἑλληνικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τῆς Ἀνατολῆς· διότι ἀπ' αὐτῆς ἔξ ἀντιδράσεως διεμορφώθη ὀριστικῶς ὁ Μονοφυσισμὸς ὡς αἵρεσις, καὶ διαδοθεὶς καὶ ἐπικρατήσας ἀνὰ τὰς νοτιοανατολικὰς ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἐξῆγγειρεν αὐτὰς κατὰ τοῦ ἐν ΚΠόλει πολιτικοῦ κέντρου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἀπεξένωσεν αὐτὰς ψυχικῶς καὶ παρεσκεύασε τὴν μετὰ δύο αἰῶνας ἀπώλειαν αὐτῶν διὰ τὸ κράτος τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Περσῶν τοῦ Χοσροῦ καὶ τὴν ὀριστικὴν τῶν μωαμεθανῶν Ἀράβων ἐν Ἀνατολῇ ἐπικρατήσιν. Ὁ ἐκ τούτου προελθὼν κίνδυνος, ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, συνεκέντρωσεν ἀμέριστον τὴν προσοχὴν καὶ δρᾶσιν τῆς τε Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς περιορισμὸν τῶν ἀπειλουμένων καταστροφῶν, διὰ τῆς ἐξευρέσεως συμβιβαστικῆς λύσεως. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν προσπάθειαν ταύτην ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῷ προσώπῳ ἰδίᾳ τῶν πατριαρχῶν Κπόλεως, δὲν ἠκολούθησε πάντοτε τὰς ἐν τούτῳ ἀξιώσεις ἢ ὑποδείξεις τῆς Πολιτείας, θυσιάζουσα ἐν μέρει τὰς ἐν Χαλκηδόνι ἐπικρατησάσας ἀρχὰς τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐπῆλθον μὲν δεινὰ προστριβαὶ μεταξὺ αὐτῶν, ἐδημιουργήθησαν δὲ νέαι αἰρέσεις ἐκ τῆς τάσεως πρὸς ἐξοικονόμησιν καὶ ἐξομάλυνσιν τῆς ἀπὸ τοῦ 451 δημιουργηθείσης καταστάσεως. Καὶ ὁ μὲν πνευματικὸς βίος τῆς Ἐκκλησίας περιορίσθη σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἐρμηνεϊαν τοῦ Χριστολογικοῦ προβλήματος, δημιουργήσασαν καὶ νέας δευτερευούσας ἀπόψεις αὐτοῦ (τῶν Ἀφθαρτοδοκητῶν καὶ Μονοθελητῶν), εἰς τὸν ἀγῶνα δὲ πρὸς ἐπικρατήσιν οἱ ἀντίπαλοι προσέφυγον εὐρύτατα καὶ εἰς τὴν νοθεΐαν τῶν συγγαμμάτων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὧν τὸ κῆρος ἐκατέρωθεν ἐπεκαλοῦντο ὑπὲρ ἑαυτῶν. Εἰς τὴν διαστροφὴν δὲ τοῦ θρησκευτικοῦ

συναισθήματος τοῦ λαοῦ τὰ μέγιστα συνετέλεσεν ὁ ὑπερμέτρως ἀναπτυχθεὶς μοναχικὸς κόσμος, ὅστις σπουδαιότατα ἐπηρέαζε τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον καὶ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ κράτους. Σπουδαιοτάτη ἀπέβη ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος καὶ διὰ τὴν ὀριστικὴν διαμόρφωσιν τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐπικυρώσασα τὴν αὐτοδιοικήσιν τῶν ἐπαρχιῶν διὰ τῶν ἐπισκοπικῶν συνόδων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μητροπολίτου καὶ ὄρισασα τὸν ἐπίσκοπον τῆς πρωτεύουσας τοῦ κράτους ἰσόβαθμον μὲν κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς πρὸς τὸν τῆς παλαιᾶς Ρώμης, τελεσίδικον δὲ διαιτητὴν τῶν μεταξὺ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν παρεπιπτουσῶν διαφορῶν. Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπέμετρον τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐκτροπὴν τῶν μοναχῶν τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν, καθώρισε τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὴν διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν καὶ ἔθηκε περιορισμοὺς εἰς τὴν ἄμετρον καὶ ἐπικίνδυνον ἐπέκτασιν τῶν μοναχικῶν κέντρων.

Καὶ κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ δόγματος τῆς ἐν τῷ Χριστῷ ἐνώσεως καὶ συνυπάξεως τῶν δύο φύσεων, θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἐπεκράτησεν ἡ ἀποψις τῆς ἀντιοχειακῆς θεολογικῆς Σχολῆς, ὡς τοῦτο ἐγένετο καὶ κατὰ τὰς Διαλλαγὰς τοῦ 433, καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐξέτασιν καὶ καταδίκην τοῦ Μονοφυσισμοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Κπόλεως τοῦ 448 ἔτους. Αὕτη καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀντίληψιν περισσότερον εἶνε προσιτὴ, καὶ τὸ δόγμα τῆς ἐλευθέρως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ βουλῆσεως περισφῶζει, καὶ τὴν αὐτοτέλειαν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας του περιφρουρεῖ. Διὰ τοῦ οὗτω διατυπωθέντος δόγματος ἐπολεμεῖτο συγχρόνως ὁ Πελαγיאτισμὸς καὶ αἱ ἀκρότητες τοῦ πολεμήσαντος τοῦτον ἱεροῦ Αὐγουστίνου, κατεδικάζετο δὲ ἐκ τῶν προτέρων ἢ τῶν Μονοθελησῶν αἵρεσις τοῦ ζ'. αἰῶνος μετὰ τῶν παραφυσικῶν τοῦ Μονοφυσισμοῦ κατὰ τὸν στ'. αἰῶνα.

Πλὴν τῆς διὰ τὸ δόγμα ὅμως ἐξαιρετικῆς ταύτης σπουδαιότητος αὐτῆς, ἡ ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουµενικὴ σύνοδος προσέλαβεν ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸν κατόπιν βίον τῆς Ἐκκλησίας, διότι εἰς τὸ κῦρος αὐτῆς ἡ Ρωµαϊκὴ Ἐκκλησία ἐστήριξε σοβαρώτερον τὰς διοικητικὰς αὐτῆς ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἀξιώσεις. Ὁ πάπας Λέων ὁ α. ἤδη ἀπὸ τοῦ Κελεστίνου παρασκευάσας τὸ ἔδαφος διὰ τὴν Δύσιν, ἐπελήφθη ἐκ νέου τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ῥωµαϊκὴν θεωρίαν καὶ ἐν Ἀνατολῇ, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πρώτης ἀποπειρας τοῦ 431. Ἡ νέα προσπάθεια ἐπίσης, ὡς ἡ προτέρα, ἀπέτυχεν ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἀπροκατάληπτος ἔρευνα τῶν γνησίων πηγῶν καὶ ἡ πλήρης ἀποκατάστασις τῶν γενοµένων πρὸ

τῆς Συνόδου καὶ καθ' αὐτήν. Οἱ περὶ τὸν Λέοντα βαρέως ἔφερον τὸν τε τρόπον, καθ' ὃν διεξήχθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς Συνόδου, καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς, κυριώτατα δὲ τὴν ἀπόδοσιν τῶν αὐτῶν τιμῶν καὶ προνομίων, ὧν ἀπέλαυεν ὁ τῆς Ρώμης ἐπίσκοπος, εἰς τὸν τῆς Νέας Ρώμης—Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦ ἐπισημοτάτου τρόπου ἀπᾶς ἔτι, ἐνώπιον ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας, διεκηρύχθη ὅτι ἀνέκαθεν ἐπιστεύετο, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τῶν μεγάλων διοικητικῶν κέντρων τοῦ κράτους, δυνάμει αὐτῆς αὐτῶν τῆς θέσεως, ἀπολαύουσιν ἰδιαιτέρας τιμῆς, ἥτις συνεπάγεται ἐξαιρετικὸν ἠθικὸν κῦρος, τοῦ δογματικοῦ κύρους παραμένοντος θεῖω δικαίω εἰς τὸ σύνολον τῆς Ἱεραρχίας. Ἐκτοτε ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐκ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου παρέλαβε καὶ διετήρησε καὶ θορυβωδῶς ἐκάστοτε προέβαλλε μόνον τὴν δῆθεν ἐν αὐτῇ ἐπελθοῦσαν «ἀναγνωρίσιν» καὶ «ἐπικύρωσιν» τῶν διοικητικῶν προνομίων τοῦ πάπα. Εἶνε δὲ λυπηρὸν ὅτι καὶ σήμερον ἔτι, μετὰ τὴν ἀναμφισβήτητον ἀποκατάστασιν τῆς περὶ τῶν γενομένων ἐν Χαλκηδόνι τῷ 451 ἀληθείας, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοὶ τῆς Ρώμης δὲν ὑποστέλλονται διακηρύττοντες τὸν παλαιὸν μῦθον, ὃν αὐτοὶ πλάσαντες κατὰ τὸν ε' αἰῶνα, κατοχυρώσαντες διὰ τῆς νοθείας τῶν κειμένων ἢ τῆς καταφύρου παρεμφερείας αὐτῶν, πιστεύουσιν αὐτὸν σήμερον ὡς ἀναμφισβήτητον ἀλήθειαν. Εἰς ἐκ τῶν μᾶλλον ἐγκύρων τούτων ἱστορικῶν, ὁ P. Batiffol ὡς ἔξῃ συμπληροῖ τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ περὶ τοῦ Καθολικισμοῦ τοῦ ε' αἰῶνος ἔργον: «Εἶνε πράγματι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος εἶνε ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἡ Ἀνατολὴ ἐκδηλότατα ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα τῆς ἀποστολικῆς Καθέδρας τῆς ἡγεμονίας ἐκείνης (à ce principatus), ἣν ἡ Ρώμη διεκδικεῖ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς πίστεως καὶ τῆς διοικήσεως, ὡς τὸν ὄρον τῆς κοινωνίας πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν». Ἡ ἐνταῦθα κατωτέρω ἔκθεσις τῆς ἱστορίας τῆς Συνόδου θ' ἀποδείξει κατὰ πόσον οἱ ῥωμαῖοι ἱστορικοὶ τῆς Ἐκκλησίας δικαιοῦνται σοβαρῶς πλέον νὰ γράφωσι ταῦτα.

Ὡς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 431 ἠρκέσθημεν εἰς τὰς πρώτας καὶ ἐγκύρους πηγάς, ἀξιῶσαντες νὰ γίνεται αὐτῶν ὀρθὴ καὶ εὐσυνειδήτος χρῆσις, καὶ οὐχὶ προσαρμύζοντες αὐτὰς πρὸς τὰς ἰδίας ἡμῶν προκαταλήψεις ἢ συμπαθείας, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἔξιτορήσει τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου τὴν αὐτὴν θὰ ἐφαρμόσωμεν μέθοδον, ἐνὸς μόνου στοχαζόμενοι—ν' ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἀλήθειαν,

ἥτις μόνη ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὰς ἕξ ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν καὶ συμφερόντων διαφοράς.

Πηγαί. Κύριαί πηγαί εἶνε 1) τὰ *Πρακτικά* τῶν συνόδων : τῆς ἐν Κπόλει ἐνδημούσης περὶ τὸν πατριάρχην Φλαβιανὸν τοῦ ἔτους 448, τῆς ἐν Ἐφέσῳ τοῦ 449 καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι τοῦ 451. 2) Ἡ *ἀλληλογραφία* τῶν δρώντων προσώπων, περιληφθεῖσα εἰς τὰς Συλλογὰς τῶν Πρακτικῶν ἢ εἰς ἰδίαις Συλλογὰς τῶν ἔργων τῶν μετασχόντων τῶν εἰρημένων Συνόδων ἀνδρῶν. 3) *Σύγχρονοι ἱστορικοὶ* εἰς ἀποσπάσματα μεταγενεστέρων περισωθέντες. 4) *Νόμοι* σύγχρονοι ἢ μεταγενέστεροι τῶν γεγονότων. 5) *Πρακτικά τῆς Ε. Οἰκουμενικῆς* ἐν Κπόλει συνόδου τοῦ 553. 6) Τὰ λεγόμενα *Συριακὰ Πρακτικά* τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου τοῦ 449, ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ Martin ἐν γαλλικῇ μεταφράσει τῷ 1874 ἀναμφιβόλως μονοφυσικοῦ πνεύματος. 7) Ἀνωνύμου συγγραφέως τοῦ ε' αἰῶνος *Breviculus historiae Eutychnianistarum* παρὰ τῷ Facundus: *De defensione Trium Capitulorum*, σύντομος ἀναγραφή τῶν ἐν Ἐφέσῳ τῷ 449 γενομένων ὑπὸ πνεῦμα καθαρῶς μονοφυσικόν. 8) *Ἡρακλείδου τοῦ Δαμασκηνοῦ* (κατὰ πολλὴν πιθανότητα αὐτοῦ τοῦ Νεστορίου) Βιβλίον ἤτοι ἀπολογία τοῦ ἐξοριστοῦ αἰρετικοῦ, καταλήγουσα εἰς τὸ ἔτος 450, ὅτε καὶ ἀπέθανεν ὁ Νεστόριος.

Ἡ χρῆσις ὁμῶς τῶν πηγῶν τούτων ἀπαιτεῖ μεγίστην προσοχὴν, πρῶτον διότι τὰ μὲν Ἑλληνικὰ Πρακτικά τῶν συνόδων τοῦ 448 καὶ 449 περιέχονται εἰς τὰ Πρακτικά τῆς ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμενικῆς, ἔνθα ἀναγινωσκόμενα τμηματικῶς προυκάλουν ἐκάστοτε διακοπὰς, ἐπικρίσεις καὶ ἐπανορθώσεις ὑπὸ τῶν συνέδρων καὶ τῶν ἕξ ἀντιθέτου ἐνδιαφερομένων, ἀποδειχθέντος ἀναμφισβητήτως ὅτι τὰ Πρακτικά τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου τοῦ 449 ἦσαν ἀναξιόπιστα, ἅτε συνταχθέντα ὑπὸ μόνωγ τῶν νοταρίων τοῦ Διοσκόρου, ἀποκλεισθέντων πάντων τῶν γραμματέων τῶν ἄλλων συνέδρων ἐπισκόπων, οἵτινες ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βίας ὑπέγραψαν ἐπὶ ἀγράφου χάρτου, ἐφ' οὗ ἔπειτα διευπλώθησαν τὰ ἐκεῖ γεγόμενα κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Διοσκόρου καὶ τῶν συμπρατόντων μετ' αὐτοῦ¹. Τὰ δὲ *λατινικὰ Πρακτικά* κατ' ἐντολήν τοῦ πάπα

1. Οἱ ἀρχαιότατοι σωζόμενοι ἑλληνικοὶ κώδικες τῶν Πρακτικῶν εἶνε ὁ Venetianus 555 τοῦ ια' αἰῶνος, ἤδη τῷ 1446 εὑρισκόμενος ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Στουδίου ἐν Κπόλει, ἕξ οὗ ἀντεγράφη τὸ πρῶτον καὶ τὸ τελευταῖον τμήματα τοῦ cod. Vaticanus 831 καὶ ὁ cod. Venetianus 194, καὶ ὁ κώδ. 27 τῶν ἱστορικῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Βιέννης, ὅπου ἀπεκομίσθη ὑπὸ τοῦ Anger Busbeck πρεσβευτοῦ ἐν Κπόλει τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ β' (1594-1576), κάλλιον τοῦ πρῶτου γεγραμμένος, ἕξ αὐτοῦ δὲ ἀντεγράφησαν οἱ κώδικες τῆς

Λέοντος μεταφρασθέντα ὑπὸ τοῦ ἐν Κπόλει παραμείναντος ἀντιπροσώπου αὐτοῦ ἐπ. Κῶ Ἰουλιανοῦ, ἐκ τῶν ἑλληνικῶν¹, ἀνεξαργήτως τῶν ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ἀποσταλέντων πρὸς τὸν Λέοντα γνησίων *ἑλληνικῶν Πρακτικῶν*, ἅτινα διετάχθη ὁ Ἰουλιανὸς τῷ 453 νὰ συμπληρώσῃ καὶ ἀποτελέσῃ πλήρη συλλογὴν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν Σύνοδον ἐγγράφων, εἶνε ἀτελῆ καὶ χρήζουσι συμπληρώσεως καὶ διορθώσεως· ἤδη μετὰ ἓνα αἰῶνα, τῷ 549-550 παρέστη ἀνάγκη νὰ γίνῃ παραβολὴ τῶν λατινικῶν τούτων Πρακτικῶν πρὸς τὸ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἀκοιμήτων τῆς Κπόλεως ἀπόγραφον τῶν Ἑλληνικῶν Πρακτικῶν, ἐντολῇ τοῦ πάπα Βιγιλίου, ὑπὸ τοῦ ἀνεπιού αὐτοῦ διακόνου Rusticus. Ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ πρῶτον ἡ ἀρχαιοτάτη αὕτη λατινικὴ μετάφρασις τῶν Πρακτικῶν τῷ 1538 καὶ ἔπειτα τῷ 1557². Ἡ ἀντιβολὴ τῶν λατινικῶν Πρακτικῶν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον παρουσιάζει ἀπέριους ἀνακριβεῖας, παρανοήσεις καὶ διαστροφάς, ἔτι δὲ παραλείψεις, συσκοτιζούσας τοῦ λόγου τὴν συνέχειαν.

Μετὰ τὰ Πρακτικὰ ταῦτα, ἡ αὕτη προσοχὴ ἀπαιτεῖται περὶ τὴν χρήσιν τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν Σύνοδον *ἀλληλογραφίας* καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν οὕτως ἢ ἄλλως μετασχόντων τῆς περὶ αὐτὴν κινήσεως ἀνδρῶν· διότι ἐν αὐτοῖς δὲν εἶνε σπανία ἡ νοθεῖα τοῦ κειμένου, συνηθεσιότης δὲ ἡ παρερμηνεία αὐτοῦ, ἀναλόγως τῆς ἐκκλησιολογίας τῶν ἐκδοτῶν³. Δὲν δύναται τις σήμερον ν' ἀντλή ἄνευ αὐστηρᾶς κριτικῆς καὶ δικαίας ἐπιφυλακτικότητος εἰς τὴν μεγάλην Συλλογὴν τοῦ Jaffe. Τὰ λεγόμενα Συριακὰ Πρακτικὰ εἶνε εἰλημμένα ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου τοῦ 449 καὶ ἐξήχθησαν ἐκ τῶν κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι οἰκ. Συνόδου συγγραμμάτων τοῦ Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου. Τὸ δὲ Βιβλίον Ἡρακλείδου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὡς ἀπολογία τοῦ Νεστορίου, πρέπει πάντως νὰ χρησιμοποιηθῇ μετὰ πολλῆς φειδοῦς καὶ ἐν αὐστηρᾷ ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰς ἄλλας Βασιλείας (Basileensis III. A. 10) τοῦ 1στ' αἰῶνος καὶ ὁ Ottolonianus 29. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κωδίκων τούτων, κριτικῶς ἐρευνηθέντων ὁ Ed. Schwartz ἐξέδωκε τὰ Ἑλληνικὰ Πρακτικὰ ἐν Μονάχῳ τῷ 1933: Conciliorum Oecumenicorum tomus alter, volumen primum, pars prima p. 55-195.

1. ἐπιστ. Λέοντος παρὰ Mansi VI, 224.

2. Hefele-Léclercq: Histoire des Conciles II, 2, p. 660.

3. Ἡ περίφημος ἐκδοσις τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Λέοντος ὑπὸ τοῦ Paschasini Quesnel: Sti Leonis epistulae, μετὰ πολλῶν dissertationes. Paris 1675, κατεδικάσθη τῷ 1682 εἰς τὸ Index, διὰ τὰς ἄκρου γαλλικανισμοῦ σημειώσεις τῆς τῷ δὲ 1753-1757, ἀξιώσει τοῦ πάπα Βενεδίκτου 1δ', ἐξεδόθη τὸ ἔργον ἄλλιν, ἐν Βενετίᾳ, ἀλλὰ μετὰ ἀντιπαρατηρήσεων τῶν ἀδελφῶν Ballerini.

ἀσφαλεῖς πηγὰς. Ἐν τῷ μέτρῳ ἄλλως τε τῆς περὶ τοῦ Νεστορίου κρίσεως δὲν πρέπει νὰ παρορᾶται ὁ σπουδαῖος παράγων τῆς ἰσχυρᾶς καὶ μακρᾶς αὐτοῦ ὑποστηρίξεως ὑπὸ τοῦ Θεοδορήτου καὶ τῶν πλείστων ὀρθοδόξων «Ἀνατολικῶν», ὧν τέλος ἡ θεολογικὴ διατύπωσις τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως δόγματος ἐπεκράτησε διὰ τῶν «Διαλλαγῶν» καὶ διὰ τοῦ δογματικοῦ ὄρου τῆς ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου¹.

1. Ὁ Νεστόριος οὐ μόνον θεωρεῖ τὸν Φλαβιανὸν ὁμοδόξον αὐτῷ, ἀλλ' ἀναγνοὺς ἐν τῇ ἔξορίᾳ τὸν «τόμον» τοῦ Λέοντος «χάριτας ἀνέπεμψα τῷ Θεῷ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης κατεῖχεν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν πίστεως καὶ ἄμμεπτον, εἰ καὶ πρὸς με αὕτη ἄλλως εἶχε διατεθεῖ.» Βιβλίον Ἡρακλείδου τοῦ Δαμασκηνοῦ μεταφρ. F. Nau p. 299, Περὶ δὲ τῆς ὁμοδοξίας του πρὸς τὸν Φλαβιανὸν πρβλ. αὐτόθι p. 300-301.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ Ἀνατολή μετὰ τὰς Διαλλαγὰς τοῦ 433. — Αἱ «Διαλλαγαι» τοῦ 433, ἐπιβλήθεισαι ἄνωθεν ὑπὸ τῆς πολιτείας, δὲν ἐξησφάλισαν μακρὰν καὶ βεβαίαν εἰρήνην εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ δὴ τὰς ἀμέσως ἐνδιαφερομένας, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἀντιοχείας. Ἡ πρώτη, ἱκανοποιηθεῖσα εἰς τὸ προσωπικὸν ζήτημα, διὰ τῆς καταδίκης καὶ καθαιρέσεως τοῦ Νεστορίου, ὑπεχώρησεν εἰς τὸ δογματικόν, τοῦ Κυρίλλου προσαρμόσαντος τὴν ἐπὶ μακρὸν κυμαινομένην καὶ ἀσαφῆ διδασκαλίαν του πρὸς τὴν ἀνέκαθεν εὐκρινῆ καὶ ὀρθὴν ἀντιοχειακὴν δογματολογίαν. Ἡ δὲ Ἀντιόχεια, θυσιάσασα τὸν Νεστόριον εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος καὶ εἰρήνης¹, ἐπέβαλε τὴν ἀκριβῆ διατύπωσιν τῆς δογματικῆς περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ-Λόγου ἀληθείας, ἣτις παρέμεινεν ὡς ἀσάλευτος βᾶσις τῆς περαιτέρω ἐξελέξεως τοῦ Χριστολογικοῦ προβλήματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ ἑκατέρωθεν ὁμῶς ἀδιάλλακτοι ἐπίσκοποι εἴτε διὰ θεολογικὴν ἀνεπάρκειαν², εἴτε διὰ τοπικὰς διενέξεις³ εἴτε καὶ διὰ προσωπικὰς ἀντιπαθείας⁴ δὲν ὑπέκνυψαν εἰς τὸ τετελεσμένον γεγονός τοῦ 433. Ἀξιοσημείωτον δ' ἐν τούτῳ εἶνε, ὅτι περισσότερον πειθαρχοῦντες ἀπεδείχθησαν οἱ Ἀνατολικοί, ἐνῶ οἱ ζωηρότερον διαμαρτυρηθέντες ἦσαν οἱ φίλοι τοῦ Κυρίλλου.

1. Αὐτὸς ὁ Νεστόριος ἦτο πεπεισμένος, ὅτι ὁ ἀγὼν ἐγένετο κατ' αὐτοῦ προσωπικῶς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς διδασκαλίας του. «Ἐπειδὴ τοίνυν οὐδεμία ἦν κατ' ἐμοῦ αἰτία, ὥστε με καθαιρεθέντα ἀναγκασθῆναι ἐκ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν, ἐπὶ τὴν πρόφασιν τῆς πίστεως προσέφυγον. Συνοῖσον οὖν μοι ἔδοξε καὶ εἰκὸς ἔμαντοῦ ἐπιλαθέσθαι, ὥστε αὐτοὺς καταπράξασθαι οὐ μάλιστα ἔχρηζον» (F. Nau: Τὸ Βιβλίον Ἡρακλείδου τοῦ Δαμασκηνοῦ p. 248-249). Τῷ δὲ 450, πρὸ πολλοῦ ἐξόριστος εἰς τὴν Ὅασιν, καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ μίσους τῶν περὶ τὸν Εὐτυχῆ καὶ Χρυσάφιον, ἀλλ' ἐν γνώσει τῶν ἐν τῷ μεταξύ δεινῶν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν προτεραίαν ἴσως τοῦ θανάτου του, ὁ ἀκούσιος τραγικὸς ἄνθρωπος ὡς ἐξῆς ἔγραψε τὸν ἐπίλογον τῆς ἀπολογίας του: «Ἡ προσφιλεστάτη ἐπιθυμία μου εἶνε ὅπως ὁ Θεὸς εὐλογῆται ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· ὁ δὲ Νεστόριος ἔστω ἀνάθεμα, οἱ δὲ ἄνθρωποι εἴθε καταρῶμενοί με συνδιαλλαγῶσι μετ' αὐτοῦ.» (αὐτ.).

2. Ὡς ὁ Μελιτηνῆς Ἀκάκιος, ὁ Διοκαιοσαρείας Σούκκενος, ὁ Νικοπόλεως Δονάτος, ὁ Ἰκονίου Οὐαλεριανός, αὐτὸς ὁ Εὐτυχῆς.

3. Ὡς ὁ Ραββουλάς τῆς Ἐδέσης, περὶ οὗ βλ. Peeters: La vie de Rabhoul d' Edesse ἐν Recherches de science religieuse, Paris 1928 p. 170 κ.ἑξ. καὶ Mansi VII c. 245. 248. 300.

4. Ὡς ὁ Ἱεραπόλεως Ἀλέξανδρος.

λου, κατηγορήσαντες αὐτοῦ ὑποχωρητικότητα πρὸς τοὺς ἀνατολικούς. Ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῶν Διαλλαγῶν, ἀπαιτήσῃ τοῦ ΠΚ. Μαξιμιανοῦ, ἀπεκλείσθησαν τῆς ἀποκαταστάσεως εἰς τὰς ἐπισκοπὰς αὐτῶν θεριμότεροί τινες ἐκ τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ Νεστορίου, ὡς ὁ Μαρκιανουπόλεως Δωρόθεος¹, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἔγιναν δεκτοὶ ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς καταδίκης τοῦ Νεστορίου καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, οἱ μὲν τῆς Θράκης καὶ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Ἀσίας πρὸ τοῦ Μαξιμιανοῦ καὶ τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου, οἱ δὲ τῆς Μακεδονίας καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἐνώπιον τῆς ἐν Θεσσαλονίῃ Συνόδου². Ὁ Κύριλλος οὕτω κατέστη ὁ στόχος τῆς δυσφορίας τῶν ἀδιαλλάκτων ὁπαδῶν του, τὴν ὁποίαν ἐπέτειναν ὑποβολιμαῖαι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἀνατολικούς, διαδόσεις περὶ δῆθεν ἐπιστολῶν τοῦ παπικοῦ λεγάτου Φιλίππου, δυσμενῶς ἐκφραζομένου κατὰ τῆς πολιτείας τοῦ Κυρίλλου, περὶ ἀποδοκιμασίας τῆς πολιτείας ταύτης ὑπὸ τοῦ νέου πάπα Εὐστόυ γ', ἢ καὶ περὶ παλινφθίας αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου διὰ τὰ ἐν Ἐφέσῳ γενόμενα. Περιεφέροντο δὲ καὶ γραπταὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς τελευταίας δογματικὰς διατυπώσεις τοῦ Κυρίλλου, δεικνύουσαι προφανεῖς αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἀντιφάσεις. Ἰδίᾳ κατηγορεῖτο ὑπὸ τῶν φίλων ὅτι «τῶν Ἀνατολικῶν δύο φύσεις ὀνομαζόντων ἠνέσχετο ἢ καὶ ἐπήγεσεν»³. Ἐν ἀποκαταστάσει τὸ οὕτω διασειόμενον κῆρος αὐτοῦ ὁ Κύριλλος ἔγραψε πρὸς τοὺς παλαιούς αὐτοῦ φίλους Ἀκάμιον τὸν Μελιτηνῆς⁴, τὸν Ἰκονίου Οὐαλέριον⁵, Νικοπύλεως (Ἡλείρου) Δονάτον⁶, Διοκαιοσαρείας Σούκκενσον⁷, ἐπίσης δὲ πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης Ροῦφρον⁸, Εὐλόγιον τὸν ἴδιον ἐν ΚΠόλει ἀποκριτάριον⁹ καὶ πρὸς πολλοὺς ἐν ΚΠόλει γνωρίμους καὶ μάλιστα τὸν «μεγαλοπρεπέστατον πραιπόζιτον», τὸν πολὺν δηλ. ἀρχιεπιτολάρχον εὐνοῦχον Χρυσάφιον¹⁰.

1. Ἐπιτ. Ἰμέριος ὁ Νικομηδείας, Ἑλλάδιος ὁ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας καὶ Εὐθῆριος ὁ Τυάων. Mansi t. IV. c. 1236 καὶ V. c. 348.

2. Schwartz I, 1, 7 p. 139—140. Ἐπιστολαὶ μετανοίας τῶν ἐπισκόπων Σαρδικῆς Ἰουλιανοῦ καὶ Τραϊανουπόλεως Πέτρου, καὶ Κυρίλλου ἐπιστ. 43 παρὰ Migne P.G. t. 77 c. 221—224.

3. Ἐπιστ. 44 πρὸς τὸν ἐν Κπόλει ἀντιπρόσωπον Εὐλόγιον (Migne 77 c. 225).

4. Ἐπιστ. 90. Migne 77 c. 184.

5. Schwartz I, 1 p. 90—101.

6. Ἐπιστ. 48 Migne 77 c. 251.

7. Ἐπιστ. 45 καὶ 46 Migne 77 c. 228—241.

8. Ἐπιστ. 42 καὶ 43 Migne 77 c. 221—224.

9. Ἐπιστ. 44 Migne 77 c. 224—228.

10. Πρὸς τοῦτον, ζήτησαντα ἔργα τινὰ τοῦ Κυρίλλου ἔπεμψεν οὗτος ἐν μὲν

2. Διὰ τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης ὁ Κύριλλος πρῶτον μὲν ἐκτίθηται τὴν ἱστορίαν τῶν Διαλλαγῶν ὅπως μονοπλεύρως, ἔν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐπέβαλε τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀπόψεις εἰς τοὺς Ἀνατολικούς, ἄνευ οὐδεμιᾶς θυσίας πλὴν τοῦ δικαιώματος τῆς ἰκανοποιήσεως διὰ τὰς ὕβρεις καὶ προσβολάς, ἃς ἐν Ἐφέσῳ ὑπέστη παρὰ τῶν Ἀνατολικῶν. Ὁμολογῶν ὅτι οἱ ὄροι τῶν Διαλλαγῶν ὑπεδείχθησαν εἰς τὸν Θεοδοσίον ὑπὸ τοῦ Κπόλεως Μαξιμιανοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν «αὐτόθι κατειλημμένων» ἐπισκόπων, συνιστάμενοι εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας ἀναθεματισμὸν τῶν «δογματίων τοῦ Νεστορίου» καὶ τὴν ἔγγραφον παραδοχὴν τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ, ἐπιλέγει ὅτι ὁ βασιλεὺς δεχθεὶς τοὺς ὅρους ἀπήτησε ταῦτά τε παρὰ τοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν αἴτησιν τῆς πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας κοινωνίας· δεχθεὶς τοὺς ὅρους τούτους αὐτὸς ἀπερριψε, λέγει, διαρρηθὴν τὴν διὰ τοῦ Βερροίας γενομένην πρότασιν—γνωστὴν ἤδη καὶ ἐν Ἐφέσῳ ἀπὸ τοῦ 431—περὶ ἐκμηδενίσεως πάντων τῶν κατὰ τοῦ Νεστορίου γραφέντων ὑπ' αὐτοῦ καὶ περιορισμοῦ εἰς μόνην τὴν διδασκαλίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐκ Κπόλεως ὅρους, οἱ ἀντιοχεῖς ὑπεχώρησαν τελείως, καὶ ἐπιμένοντες τοῦ τριβούνου Ἀριστολάου, ἀπελθόντες πάλιν εἰς Ἀντιόχειαν, «συνεξέπεμψεν αὐτῷ δύο τῶν κληρικῶν (αὐτοῦ) εἰς Ἀντιόχειαν, ἐγχειρίσας χάρτην καὶ εἰπὼν ὅτι, ἐὰν ὑπογράψῃ ὁ θεοσεβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰωάννης καὶ δέξηται τοῦτον, τότε ἀπόδοτε τὰ κοινωνικά· ἔδυσχέραινε γὰρ ἐπὶ τῷ βράδει ὁ Ἀριστόλαος. Ὑπογράψαντος τοίνυν τοῦ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου Ἰωάννου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπιφανεστερῶν, ἀναθεματισάντων τε αὐτῶν τὰ Νεστορίου δόγματα καὶ ὁμολογησάντων ἔχειν αὐτὸν καθηρημένον, συνθεμένον τε τῇ χειροτονίᾳ τοῦ Μαξιμιανοῦ, ἀποδεδώκαμεν τὴν κοινωσίαν». Ἀντίτυπα τῆς πρὸς τὸν Κύριλλον ἐπιστολῆς ταύτης οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπεμψαν, λέγει, καὶ πρὸς τὸν Ρώμης Εὐστόν καὶ τὸν Κπόλεως Μαξιμιανόν¹. Τὸ μονόπλευρον τῆς ἐκθέσεως ταύτης τῆς ἱστορίας τῶν Διαλλαγῶν² εἶνε εὐεξήγητον διὰ τὸν ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔργου ὑπεραπολογούμενον πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ

βιβλίον «κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν», ἕτερον δὲ τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου τοῦ 431, τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ πρὸς τὰς κατὰ τῶν 12 κεφαλαίων ἐπι κρίσεις τοῦ Θεοδοσήτου καὶ τοῦ Σαμοσάτων Ἀνδρέου, τὴν πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολήν, τὴν πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην, τὰς δύο πρώτας πρὸς Νεστόριον καὶ τὴν πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτηνῆς.

1. Ἐπιστ. 48 Migne 77 c. 243.

2. Βλ. τὰ κατ' αὐτὴν ἐν ἡμετέρῳ «Ἡ τρίτῃ Οἰκ. Σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ» 1933 σ. 157—161.

ἐπ. Ἀλεξανδρείας. Δὲν ἀπαρνέεται τὰ κατὰ τοῦ Νεστορίου ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα—εἰ καὶ ἐπισήμως ἀποσιωπᾷ τὰ τε Κεφάλαια καὶ τὴν ἐπιστολὴν «τοῦ Σωτῆρος»—ἀλλὰ προσαρμύζει αὐτὰ πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν Ἀντιοχείων ἐπιβληθεῖσαν δογματικὴν περὶ ἐνανθρωπήσεως διατύπωσιν, τὴν ὁποῖαν ἀναλλοίωτον ἐδέχθη εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ «Εὐφραϊνέσθωσαν». Τὴν «μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ—Λόγου σεσαρκωμένην», τὴν διαβόητον ταύτην ἀπολλινάρειον ἔκφρασιν, πρὸς ὑποστήριξιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς ὁποίας τοσάκις περιήλθεν εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἑαυτὸν ὁ Κύριλλος, ἐπανειλημμένως ταυτίσας τὴν «φύσιν» πρὸς τὸ «πρόσωπον» καὶ πρὸς τὴν «οὐσίαν»¹, ἀντικατέστησαν νῦν «αἱ δύο φύσεις» καὶ ἡ ἔνωσις αὐτῶν ἡ ἀδιαίρετος καὶ ἀσύγχυτος εἰς «ἓν πρόσωπον», ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ θεότης, γεννηθεῖσα πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ Θεοῦ—Πατρός, «προῆλθεν» ἐν τῷ ναῷ τῆς σαρκὸς ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, ὡς τέλειος ἄνθρωπος. Καὶ παρασύρεται μὲν πάλιν εἰς τὴν προσφιλεῖ αὐτοῦ, ἀλλ' ἀκατάληπτον καὶ ἀδιανόηταν ἔκφρασιν «εἷς οὖν ἐστὶν Υἱός, Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν»² καὶ τὴν οὐχ ἦτιον ἀδιανόητον ἐν τῷ παραδείγματι τῆς συνθέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, ἐν ἧ «έτεροειδῆ μὲν τὰ τοιαῦτα καὶ ἀλλήλοις οὐχ ὁμοούσια, ἐνωθέντα γε μὴν μίαν ἀνθρώπου φύσιν ἀπετέλεσαν»³ ἀλλὰ τέλος σαφῶς πλέον διδάσκει ὅτι «δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις, καθ' ἑνωσιν ἀδιάσπαστον, ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως... καὶ ἐκ δύο μὲν φύσεων γεγενῆσθαι λέγομεν, μετὰ μέντοι τὴν ἔνωσιν οὐ διαιροῦμεν τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων...καὶ προῆλθεν ἄνθρωπος ἐκ γυναικὸς» τῆς «σαρκὸς» σημαινούσης «ἀνθρώπων», ἄνω καὶ κάτω δ' ἀποκρούει πάντα «φυρμὸν ἢ σύγχυσιν» ἐν τῇ ἐνώσει. Ἀναλαμβάνει δὲ πλέον τὴν υπεράσπισιν τῆς ἀντιοχειακῆς δογματολογίας, διακρίνων αὐτὴν ἀπὸ τῆς τοῦ Νεστορίου, ὅστις δέχεται, ἐν τῷ Χριστῷ οὐχὶ ἓν, ὡς ἐκεῖνοι, ἀλλὰ δύο πρόσωπα χωριστά, πρὸς ἃ κεχωρισμένως ἀποδίδει τὰς «γρᾶ-

1. Ὁ Κύριλλος ἔλεγε τὸν Θεὸν—Λόγον «σάρκα γεγονότα» (Κεφάλ. α') καὶ «σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἠνωσθαι... ἓνα τε εἶναι μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς» (κεφ. β') «μὴ διαιρουμένων τῶν ὑποστάσεων μετὰ τὴν ἔνωσιν» (κεφ. γ'), ἔνθα «φύσις=ὑπόστασις»=«αὐτὸς ὁ Λόγος». Ἀλλ' «ὑπόστασις»=«πρόσωπον» (κεφ. δ'), ἄρα καὶ φύσις=πρόσωπον. Ἐντεῦθεν ἀνεγνώσθη που ὅτι «αἱ δύο φύσεις—κατὰ Κύριλλον—ἐν τῇ ὑπόστασει (=τῷ προσώπῳ) τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν δὲν ὑφίστανται καθ' ἑαυτὰς μηχανικῶς ἠνωμένα... ἀλλ' ἀποτελοῦσιν ἓν πρόσωπον»!

2. Ἐπιστ. 45 Migne 77 c. 237, ὡς ὅλως ἀδιανόητος εἶνε «ὁ αἰωνίως προῦπάρχων Ἐμμανουήλ» δηλ. ὁ αἰωνίως προῦπάρχων Χριστός, ὑπερ ρημαίνει τὴν αἰωνίαν προῦπαρξιν τῆς ἑσαρκώσεως!

3. Ἐπιστ. 46 Migne 77 c. 241.

φικὰς φωνάς»¹, Ἡ προσπάθεια αὕτη τοῦ Κυρίλλου ὅπως συγκρατήσῃ τὸ θεολογικὸν αὐτοῦ κῦρος καὶ τὴν ἐπιβολὴν εἰς τοὺς ὄπαδούς του ἀπέβη ἄκαρπος, τοσοῦτο μᾶλλον, ὅσον ἢ ἐν Συρίᾳ μετὰ τὸ 433 δημιουργηθεῖσα κατάστασις ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν ἐπαμφοτερίζουσαν πολιτικὴν τῆς ἐπισήμου ὑποστηρίξεως τῆς θεολογίας τῶν «Διαλλαγῶν» καὶ τοῦ ἀνεπισήμου πολέμου κατὰ τοῦ Νεστοριανισμοῦ τῶν μεγάλων ἀντιοχέων θεολόγων Διοδώρου τοῦ ἐπ. Ἰαροσοῦ καὶ Θεοδώρου ἐπ. Μοφουεστίας².

3. Παρὰ πάντα ταῦτα ὁμοῦς ὁ Κύριλλος συνίστα πανταχοῦ ἐπιείκειαν καὶ συγκατάβασιν πρὸς τοὺς οὕτως ἢ ἄλλως ὑποστηρίζοντας τὸν Νεστορίον καὶ ἐπιζητοῦντας νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω γράφων πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης Ροῦφον λέγει «Διὰ τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰρήνην καὶ τὸ μὴ ἀλλήλων αὐτὰς ἀπονοσφίζεσθαι πρὸς διχονοίας, αἱ συγκαταβάσεις οὐκ ἀκερδεῖς· εἰκὸς γάρ τις οὐ δεχθέντας εἰς κοινωνίαν ἐξ ἀκηδίας ἐφ' ἑτερόν τι καὶ ἀβουλήτως ἐλθεῖν. Ἀμεινον γὰρ μετανοοῦντας δέχεσθαι ἢ γοῦν ἀπαναισχυντήσαντας προστεθῆναι τῷ μέρει τῶν τὰ Νεστορίου φρονεῖν ἐλομένων»³. Μαθὼν δὲ ὅτι κληρικοὶ ἀντιοχεῖς ἐλθόντες εἰς Κπολιν κατεμήνυσαν τὴν περὶ Διοδώρου καὶ Θεοδώρου κίνησιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Συρίας, ἔγραψε πρὸς τὸν Κπόλεως Πρόκλον, παρακαλῶν ὅπως συντελέσῃ εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ κατὰ τῶν δύο τούτων ἀντιοχέων θεολόγων πολέμου, ὡς ἀπειλοῦντος νὰ προκαλέσῃ μείζονα ταραχὴν, διὰ τὸ μέγα κῦρος αὐτῶν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως διὰ κοινοῦ γράμματος «κατασταλῆ. καὶ μὴ σκανδάλου πρόφασις ταῖς Ἐκκλησίαις γένηται»⁴, εἰ καὶ τοῦτο δὲν ἐκόλυσεν αὐτὸν νὰ γράψῃ πολεμικὸν ἐκ δύο βιβλίων ἔργον κατὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, οὓς ἐν τούτοις ζῶντας ἐθαύμαζε καὶ ἐπῆνει⁵.

4. Καθ' ὅλως διάφορον τρόπον ἐκ παραλλήλου ἐξεείλισσοντο τὰ πράγματα μετὰ τὰς Διαλλαγὰς ἐν «Ἀνατολῇ», ἐν τῷ κλίματι τῆς Ἀντιοχειακῆς Ἐκκλησίας (Συρία, Μεσοποταμία, Φοινίκη, Ἀραβία). Οἱ «Ἀνατολικοὶ» μετὰ τὴν ἐκ Κπόλεως ἀναχώρησιν, περὶ τὰ τέλη τοῦ 431, διερχόμενοι τὴν Μ. Ἀσίαν, εἰς ἐπανειλημμένας συσκέψεις, οὐ μόνον

1. Ἐπιστ. 44. Migne 77 c. 225.

2. Α. Ν. Διαμαντοπούλου: Ἡ Γ'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ σ. 170.

3. Ἐπιστ. 43 Migne 77 c. 224.

4. Ἐπιστ. 72 Migne 77. c. 345.

5. Ἐπιστ. 69 Migne 77 c. 337—340 καὶ 344—345 καὶ Mansi IX c. 266 καὶ 409—412.

τὰ ἐν Ἐφέσῳ γενόμενα κατέστησαν γνωστὰ καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι καὶ Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ πάλιν κατεδίκασαν τὸν Κύριλλον καὶ ἐπέμειναν εἰς τὴν καθάραισιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποκήρυξιν τῶν ὀπαδῶν του¹. Ἡ δ' ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ παρὰ τὴν Ἀντιόχειαν ἐγκατάστασις τοῦ Νεστορίου, ὡς ἀναξιοπαθοῦντος θύματος τοῦ ἀλεξανδρινοῦ μίσους καὶ τῆς ἀδελφικῆς καὶ μοναχικῆς ἐν Κπόλει ῥαδιουργίας, ὑπεξέκαίε καὶ συνετήρει ζωηρὰν τὴν ἐκκλησιαστικὴν διάσπασιν, οὐχὶ μόνον μεταξὺ τῶν θεολογούντων κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀμαθῶν μοναχῶν τῶν πολυπληθῶν μοναστηρίων καὶ τοῦ λαοῦ. Τὸ Χριστολογικὸν πρόβλημα ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀπετέλει ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὸ σχεδὸν ἀποκλειστικὸν θέμα τοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας κηρύγματος, μὲ σύντομα καὶ ἐκφραστικά συνθήματα, συναρπάζοντα καὶ παρασύροντα τὰ πλήθη εἰς ἀποδοκιμασίας τῶν ἀντιπάλων καὶ δημιουργοῦντα ἀτμόσφαιραν ἄκρως ἐπικίνδυνον². Κέντρα ζωηρᾶς ἀνακινήσεως τοῦ δογματικοῦ περὶ «Θεοτόκου» ζητήματος ἐν Ἀνατολῇ, πλὴν τῆς Ἀντιοχείας, ἦσαν ἡ Ὄσροηνή ἐπαρχία μετὰ τῶν πολυπληθῶν αὐτῆς μοναστηρίων καὶ μὲ ἔδραν μητροπολιτικὴν τὴν Ἔδεσαν³, ἡ Κιλικία, ἥς μητροπολίτης ἐξηκολούθει νὰ εἶνε ὁ φίλος τοῦ Νεστορίου Ἑλλάδιος, ἡ Φοινίκη καὶ ἡ Ἀραβία. Ἐν Ἐδέσῃ ὁ μέχρι τοῦ 434 ἐπίσκοπος Ραββουλάς προσχωρήσας πρὸς τὸν Κύριλλον⁴ κατεδίωκε τοὺς τε ἐκ Νισίβεως εἰς Ἔδεσαν καταφυγόντας σοφοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν διδασκαλίαν ἢ τιμῶντας τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος ἥδη μεγάλου θεολόγου καὶ ἐρμηνευτοῦ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, καὶ ἐδημιούργησε μεταξὺ τοῦ ἐκεῖ κλήρου εὐνοϊκὸν ὑπὲρ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου περιβάλλον.

5. Ὁ Ἀντιοχείας Ἰωάννης μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ κατὰ τὰς «Διαλλαγάς», ἐπιδιώξας εἰλικρινῶς διὰ τῆς ἐπιβολῆς αὐτῶν, νὰ εἰρη-

1. Ἡρακλείδου κτλ. p. 256 «τί περὶ σοῦ καὶ ἐμοῦ διεννοοῦντο οἱ ἐπιστρέψαντες εἰς Ἀνατολὴν ἐπίσκοποι; ἕκαστος ἐπληροφόρησε τὴν πόλιν αὐτοῦ μὴ δεχθῆναι τὰ κατ' ἐμοῦ γενόμενα».

2. Hefele—Leclercq: *Histoire des Conciles II*, 1 p 502.

3. Αὕτη μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Σχολῆς Νισίβεως καὶ τὴν διάλυσιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ραββουλά ἀπέβη σπουδαῖον θεολογικὸν κέντρον.

4. Τοῦτο ἐγένετο ἐξ ἀντιπαθείας πρὸς Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, ὅστις ἤλεγξέ ποτε αὐτὸν ἐπὶ κακοδοξίᾳ, ἀποθανόντα δὲ τὸν Θεόδωρον ἀνεθεμάτισε δημοσίᾳ ἐπ' Ἐκκλησίας ὡς καὶ τοὺς τιμῶντας τὴν μνήμην αὐτοῦ, κατεδίωξε δὲ καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ· πρβλ. Assemani: *Bibliotheca Orientalis I*, p. 351-358. Ἰβὰ ἐπιστ. πρὸς Μᾶριν, ἐν Mansi VII, 245—248 καὶ IX, 300.

νεύση τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῆς «Ἀνατολῆς» νὰ καταδικάσωσι τὸν νεστοριανισμόν· πειθόμενος δὲ εἰς τὴν εἰσήγησιν τοῦ Θεοδώρητου, κατεδίκασεν ἐπισήμως τὰς ἀποδοθείσας εἰς τὸν Νεστορίον κακοδοξίας, ἄνευ ὅμως μνείας τοῦ ὀνόματος τοῦ πρῶην ἐπ. Κπόλεως. Ἀνέθηκε δ' εἰς τὸν Θεοδώρητον, ν' ἀναλάβῃ καὶ διεξαγάγῃ, ὡς ἐνόμιζε κάλλιον, τὸν ἀγῶνα τῆς προσελκύσεως τῶν ἀδιαλλάκτων ἐπισκόπων χάριν τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ ἐνέργειαι τοῦ Θεοδώρητου πρὸς ὑπογραφὴν τῆς τοῦ Κυρίλλου ἐπιστολῆς τῶν «Διαλλαγῶν» (Εὐφραϊνέσθωσαν) προσεῖλκυσαν τοὺς πλείστους, οἵτινες καὶ ἔγραψαν κοινωνικὰ γράμματα τῷ Ἀντιοχείας, δεχόμενοι τὰς διαλλαγάς, πλὴν μόνης τῆς καθαιρέσεως τοῦ Νεστορίου¹. Ὁ Ἀντιοχείας, ἐπιθυμῶν νὰ διατηρήσῃ τὴν περαιτέρω εὐμένειαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπίσεν ἢ καὶ κατεδίωξεν ἀδιαλλάκτους τινὰς ἐπισκόπους, χρησιμοποιήσας καὶ τὴν πολιτικὴν βίαν, ἐξορίσας τὸν Ἱεροπόλεως Ἀλέξανδρον εἰς Αἴγυπτον καὶ τὸν Μοψουεστίας Μελέτιον εἰς Μελιτηνὴν². Ἡ φρόνιμος αὕτη πολιτικὴ ὅμως δὲν ἀφώπλισεν ἄκρους τινὰς πολεμίους τοῦ Νεστορίου, ἐν οἷς ὁ διάκονος καὶ ἀρχιμανδριτῆς Μάξιμος, ἄσπονδος ἐπίσης ἐχθρὸς τοῦ Διοδώρου Ταρσοῦ καὶ Θεοδώρου Μοψουεστίας καὶ τῶν περὶ τὸν Θεοδώρητον, ὅστις διέκοψε πᾶσαν κοινωνίαν πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὡς ἀνεχόμενόν τινὰς ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίᾳ ἢ φρονοῦντας ἔτι τὰ τοῦ Νεστορίου ἢ πεφρονηκότας μὲν, ἀποσχομένους δὲ ἴσως εἶναι», καὶ παρέσυρέ τινὰς καὶ συνετάραττε τὴν Ἀντιόχειαν· ἔγραψε δὲ πρὸς τὸν Κύριλλον καταγγέλλων αὐτῷ ταῦτα· καὶ ὅτε οὗτος ἀποκρινόμενος συνέστησεν αὐτῷ μετριοπάθειαν, καὶ ἐδικαιολόγει τὸν Ἰωάννην πολιτευόμενον κατ' οἰκονομίαν, ἀναγκαιοτάτην ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει³, ὁ Μάξιμος πάλιν ἐπέμεινεν εἰς τὴν πρὸς τὸν Ἀντιοχείας στάσιν του, ἀποκαλύψας εἰς τὸν Κύριλλον τὴν νέαν τάσιν

1 Θεοδώρητ. ἐπιστ. Ἑλλάδιῳ Ταρσοῦ Migne Pg. t 84 c 774—775 καὶ 733.

2 Ἴσως τότε διετάχθη καὶ τοῦ Νεστορίου ἡ ἐξορία εἰς τὴν Ὁασιν, τῷ 435.

Ἡ Ζωναράς παρέχει τὴν εἰδήσιν ὅτι ὁ Ἀντιοχείας «ἀναφορὰν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐποιήσατο ἀξιῶν μετενεχθῆναι αὐτὸν ἀλαχοῦ» ὡς διαστροφόντα πολλούς. Ζωναρ. XIII, 22.

3 Κυρίλ. ἐπιστ. 57 καὶ 58. Πολλοί, λέγει, μεταμεληθέντες ἐπὶ τῇ πρότερον ὑποστηρίξει τοῦ Νεστορίου, νῦν αἰσχύνονται νὰ κηρύξωσι φανερά τὴν μετάνοιαν. «Βουλόμεθα γὰρ μᾶλλον ἀρνούμενους αὐτοὺς ὁρᾶν ἢ ἀναισχύοντά γνῶμη συνηγορεῖν ταῖς Νεστορίου κακίαις. Ἴνα δὲ μὴ δοκῶμεν τιμᾶν τὸ φιλόνεικον, ἀσπασόμεθα τὴν πρὸς τὸν εὐλαβέστατον ἐπ. Ἰωάννην κοινωνίαν, συγχωροῦντες αὐτῷ καὶ οἰκονομίᾳς ἕνεκα, μὴ ἀκριβολογοῦντες σφόδρα πρὸς τοὺς μεταγινώσκοντας Οἰκονομίᾳς γὰρ; ἔφηγ, δεῖται τὸ πρᾶγμα πολλῆς» (Migne t 77c 320—321).

πρὸς ἐπαναφορὰν τοῦ νεστοριανισμοῦ ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς διδασκαλίας τῶν Διοδώρου καὶ Θεοδώρου, ὧν οὗτος ἀπέθανεν ἐν κοινῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὧν τὸ μέγα κῦρος ἀπροκαλύπτως ἐπικαλοῦνται ἐπ' Ἐκκλησίας διδάσκοντες, ἐνῶ συγχρόνως ἔργα τινὰ αὐτῶν καὶ εἰς τὴν ἄρμενικὴν μεταφρασθέντα ἐτάραξαν τοὺς Ἀρμενίους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ νεστοριανίζοντες ὄχρουονται ὀπισθεν τῆς γενικότητος τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας, ὁ Μάξιμος παρακαλεῖ τὸν Ἀλεξανδρείας νὰ γράψῃ ἐρμηνεῖαν τοῦ Συμβόλου καὶ νὰ προσέξῃ εἰς τὴν νέαν περὶ τοὺς Διόδωρον καὶ Θεόδωρον κίνησιν. Πληροφορεῖ δὲ αὐτὸν ὅτι ἐπιτροπὴ ἀντιοχέων κληρικῶν καὶ εἰς Κ)πολιν ἀπῆλθε, ὅπως διὰ τοῦ αὐτοκράτορος προκαλέσῃ τὸν ἀναθεματισμὸν τοῦ Μοψουεστίας Θεοδώρου. Καὶ ὁ μὲν Πρόκλος, εἰς ὃν πιθανώτατα ἀνετέθη ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ β', ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος, τοὺς μὲν Ἀρμενίους καθησύχασεν, ἐρμηνεύσας ὀρθοδόξως τὰ ὑποπτα σημεῖα τῆς διδασκαλίας τῶν μεγάλων ἀντιοχέων διδασκάλων, δι' ἰδίου «τόμου πρὸς Ἀρμενίους», πρὸς δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς προσηνέχθη οὕτω φιλίως, ὥστε ἐξησφάλισε τὴν συγκατάθεσιν αὐτῶν εἰς τὰς διοικητικὰς αὐτοῦ ἐπεμβάσεις εἰς τὰς διοικήσεις Ἀσίας καὶ Πόντου'. Ὁ Κύριλλος πληροφορηθεὶς, κατὰ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις παραμονὴν του, τὰς ἐν Κ)πόλει ἐνεργείας τῶν ἀντιοχέων κληρικῶν, ἔγραψεν, ὡς εἶδομεν, πρὸς τὸν Πρόκλον παρακαλῶν αὐτὸν νὰ συντελέσῃ ὡς δύναται εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ κατὰ τῶν ἀντιοχέων διδασκάλων πολέμου τῶν ἐν Κ)πόλει κατηγορῶν αὐτῶν, ἀγῶνος δυναμένου νὰ προκαλέσῃ μείζονα ταραχὴν, διὰ τὸ μέγα αὐτῶν κῦρος ἐν τῇ καθόλου τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίᾳ¹. Ὁ Πρόκλος καθησυχάζων τὸν Κύριλλον ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τὴν «πρὸς Ἀρμενίους ἐπιστολὴν» αὐτοῦ, ἐν ἣ ὁ Ἀλεξανδρείας εὔρισκε περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ-Λόγου ταυτότητα ἀντιλήψεως πρὸς τὰς ἑαυτοῦ γνώμας². Ἐνδίδων δὲ καὶ εἰς τὰς ἐπιμόνους ἐνστάσεις τοῦ Μαξίμου ὁ Κύριλλος ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην, ἀξιῶν ὅπως τιμωρηθῆ ὁ Θεοδώρητος, διότι παρ' ὅλην τὴν ὑπογραφήν τῶν «Διαλλαγῶν» καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀνταλλαγὴν ἐπιστολῶν

1. Θεοδώρ. ἐπ. 86 Migne t. 83 c. 1280. Προβλ. τὰς περὶ τούτου κρίσεις τοῦ Duchesne: Histoire ancienne de l' Eglise III p. 395—396.

2. Κυρίλ. ἐπιστ. 71 Migne t 77 c. 345.

3. Κυρίλ. ἐπ. 67 Migne t 77 c. 332—337 «Ὅτι δὲ τὴν τοῦ Κυρίου σάρκα ἐμψυχῶσθαι φαμεν ψυχῇ νοερᾷ, δέδεικται πλεισταχοῦ ταῦτα, καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀρμενίους ἐπιστολῇ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον ὀρθοτομῶν διεκήρυξεν ὁ ὀσιώτατος καὶ θεοσεβέστατος ἀδελφός ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπος Πρόκλος, ἀνὴρ εὐσεβῆς καὶ τοῖς τὰ ὀρθὰ διαστρέφουσιν ἀναποδύεσθαι μεμελετηκῶς».

πρὸς τὸν Κύριλλον, «ἐς δεῦρο συντείνεται μὴ ἐξιστάμενος τῶν ἐν ἀρχαῖς, ἔχεται δὲ τῶν ἐκείνου (τοῦ Νεστορίου) βλασφημιῶν καὶ δηλὸς ἐστὶν ὅτι οὔτε ἀνεθεμάτισε μήτε μὴν ἠνέσχετο ὑπογράψαι τῇ καθαιρέσει αὐτοῦ¹»· διὰ δευτέρας δὲ ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν σύνοδον θεωρεῖ ἀναγκαῖον τὸν ἀναθεματισμὸν τοῦ Νεστορίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τὰ αὐτὰ δὲ ἐκείνῳ φρονούντων². Προφανῶς ὁ Κύριλλος εὐρίσκειτο ἐν τῇ ἀπάτῃ, πιστεύων ὅσα ἐμπαθῶς καὶ διαστρέφων τὰ πράγματα μετέδιδεν αὐτῷ ὁ Μάξιμος, ἀφοῦ ὁ τε Ἰωάννης καὶ ὁ Θεοδώρητος καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν «Διαλλαγῶν»—τὴν ἰδίαν δηλ. αὐτῶν διδασκαλίαν—εἰς πάντας ἐπέβαλον καὶ αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῶν ἀδιαλλάκτων ἐφήρμοσαν, καὶ τὴν καθαιρέσιν τοῦ Νεστορίου ὑπέγραψαν. Ἡ ὡς πρὸς τὸ κατ' αὐτοῦ ἀνάθημα ἐπιφύλαξις πρὸς τῇ φιλίᾳ ἦτο ἴσως καὶ μέτρον προνοίας, τοῦ αἰρετικοῦ ζῶντος ἔτι καὶ δυναμένου νὰ μετανοήσῃ. Ὁ Κύριλλος ὁμοίως, παρὰ τὴν μετριοπάθειάν του, ἱκανοποίησε τὸν Μάξιμον γράψας ἐρμηνείαν τοῦ Συμβόλου καὶ κατὰ τοῦ Διοδώρου καὶ Θεοδώρου βιβλία δύο³.

(Συνεχίζεται)

ΑΔ. Ν. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

1. Κυρίλ. ἐπιστ. 63 Migne t. 77 c. 328.

2. ἐπιστ. 67 Migne t. 77 c. 332—337.

3. Α. Ν. Διαμαντοπούλου: Ἡ Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμ. Σύνοδος σελ. 170.